

Uvodne besede gostujočega urednika

Ko so se konec 19. in na začetku 20. stoletja začele uporabljati prve bolj ali manj znanstvene metode pri preiskovanju in dokazovanju kaznivih dejanj, verjetno nihče ni pričakoval, kakšen bo pomen forenzike dobrih sto let kasneje. Forenzika (v najširšem smislu) danes ni le temelj vsake preiskave in sodnega postopka, temveč si je por utrla tudi v popularno kulturo z vrsto nekaj časa izjemno popularnih nadaljevanjk, ki smo jih, to je treba priznati, radi pogledali tudi tisti, ki nam je forenzika vsakdanji krh, poklic in strast.

Za Nacionalni forenzični laboratorij, edini forenzični laboratorij v Republiki Sloveniji, je letošnje leto še posebej pomembno, saj je bil predhodnik današnjega laboratorija, Kriminalistično-tehnični laboratorij pri Državnem sekretariatu za notranje zadeve LR Slovenije ustanovljen pred 70 leti, leta 1950, njegov vodja pa je bil neposredno odgovoren državnemu sekretarju za notranje zadeve. Skromni začetki z manj kot desetimi zaposlenimi na Beethovnovi ulici v Ljubljani so danes spomin na čas, ko je bila forenzična znanost še v povojih, delo pa precej drugačno. Če so v petdesetih letih v laboratoriju prevladovale preiskave rokopisov in dokumentov, si danes forenzičnega laboratorija ne moremo predstavljati brez biološkega laboratorija (ki ga je Kriminalistično-tehnični laboratorij dobil šele leta 1971). Morda je presenetljivo, da se notranja organizacija laboratorija (razen poimenovani posameznih oddelkov/laboratorijev) v sedemdesetih letih obstoja ni bistveno spremenjala (z letom 1991 je bil ukrižjen samostojni fotografski laboratorij, kar je bila poleg ustanovitve biološkega laboratorija edina prava organizacijska sprememba). Z letom 1973 je bil laboratorij vključen v Kriminalistično službo in postal Oddelek za kriminalistično tehniko, ki je tedaj domoval na Štefanovi ulici, leta 1981 pa se je laboratorij preselil v prvo lastno laboratorijskim potrebam prilagojeno stavbo na Vodovodni ulici in Ljubljani, kjer je še danes, a od leta 2015 v povsem novi zgradbi, ki omogoča strokovno in znanstveno delo v skladu z razvojem znanosti in metod ter mednarodnimi vodili. Laboratorij je v zadnjih tridesetih letih še trikrat spremenil ime, postal Center za kriminalistično-tehnične preiskave, nato Center za forenzikne preiskave ter nazadnje (in verjetno dokončno) Nacionalni forenzični laboratorij. Leta 2003 je po tridesetih letih v kriminalistični službi laboratorij ponovno postal samostojen, tokrat v okviru Generalne policijske uprave. S pridobitvijo akreditacije za svoje postopke in analize leta 2010, ki jo Nacionalni forenzični laboratorij neprenehoma širi, je laboratorij dosegel zrelost in znanstveno odličnost.

Ne glede na spremembe v organizacijski ureditvi, strukturi, predvsem v številu in izobrazbi zaposlenih, ki jih je danes 75, med njimi več kot 10 z zaključnim podiplomskim izobraževanjem, pa se temeljna naloga in cilji forenzike v 70 letih niso bistveno spremenjali. Analiziranje najrazličnejših vrst sledi in zagotavljanje materialnih dokazov za policijo, tožilstva in sodišča v skladu z najvišjimi mednarodnimi standardi in vodili je danes v laboratoriju nekaj samoumevnega. Žal pa to zahteva veliko časa, predanega dela in energije. Pričujoča številka Revije za kriminalistiko in kriminologijo, ki je posvečena sedemdesetletnici forenzike v Sloveniji, morda ni tako bogata, kot bi lahko bila, a redno delo in mednarodni projekti, v katerih sodeluje Nacionalni forenzični laboratorij, preprosto ne dovolijo, da bi strokovnjaki lahko svoje znanstveno delo pokazali tudi z objavo člankov. V prihodnosti zato upamo na več možnosti in časa za pisanje ter predstavljanje forenzičnih strok, s čimer bomo pripomogli k širjenju forenzične kulture ter pomagali našim uporabnikom razumeti forenzične postopke, preiskave, poročila in mnenja. Boljše razumevanje forenzike bo po našem mnenju izboljšalo standarde zaščite človekovih pravic vsem vpletenim v kazenskih (in tudi pravnih) postopkih ter omogočilo kar najbolj pravično sodno prakso.

*Dorijan Keržan, gostujoči urednik
Nacionalni forenzični laboratorij*